

Dagverse zwervers ruiken het lekkerst

Ook wanneer je mijn overbuurman niet over straat ziet gaan, je neus vertelt het als hij in de buurt is geweest. Nog minstens een half uur nadat hij voorbij is gekomen, met zijn onafscheidelijke sigaar - zwaar kaliber - fier in de mond, is de omgeving doordesemd met sigarengneur. Je ziet buurman weliswaar niet, maar je ruikt zijn aanwezigheid.

Het rokertje van buurman heeft het associatieve effect van het madeleinecakeje uit het boek van Proust. De geur leidt in mijn geval als vanzelf naar de herinnering aan de verlaten, leeggerookte sigarenkistjes van mijn vader en naar de stroom sigarenbandjes die opa aanleverde. Albums vol afbeeldingen van Karel I, Willem II, Ritmeesters en Hofnarren en niet te vergeten Elisabeth Bas met haar hoge steenmolenkraag en nij-dige snoet. En van die herinneringen is het nog maar een kleine, denkbeeldige snuif naar de heivlinders uit een jeugd aan de Veluwezoom. Ik hoefde die vlinders niet te zien, om ze te kunnen herkennen. Ze ruiken, terwijl ze op een paar meter afstand voorbijvlogen, was al voldoende. Dat insecten een bepaald bouquet met zich kunnen dragen, realiseren veel insectenliefhebbers zich wel. Denk aan het stinkende luchtje dat wantsen afscheiden met hun geurklieren. Of aan de zure geur die de aanwezigheid verraadt van wilgenhoutrupsen, als die al niet waren opgemerkt door de hoopjes zaagsel bij hun boorgangen. Maar dat vlinders voor ons waarneembare geuren afscheiden, is opvallend genoeg bij slechts weinigen bekend. De tegenwoordige vlinderlectuur en -literatuur besteedt hoegenaamd geen aandacht aan wat ik het fenomeen van de 'aromatische vlinders' noem.

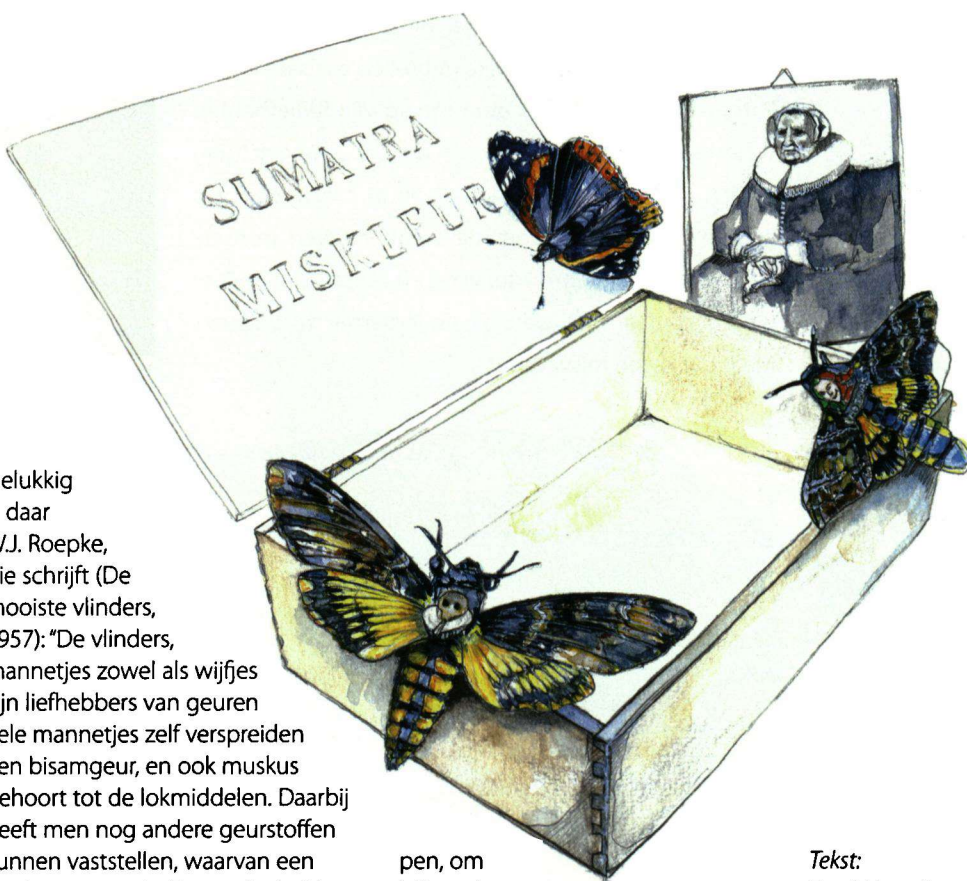
Gelukkig is daar W.J. Roepke, die schrijft (De mooiste vlinders, 1957): "De vlinders, mannetjes zowel als wijfjes zijn liefhebbers van geuren. Vele mannetjes zelf verspreiden een bisamgeur, en ook muskus behoort tot de lokmiddelen. Daarbij heeft men nog andere geurstoffen kunnen vaststellen, waarvan een lijst is opgemaakt. Zo zendt de één de fijne geur van oranjebloesem uit, de andere die van de primula of van jasmijn. Weer een ander hult zich in de doordringende adem van moerasspirea. Ook de geur van chocolade wordt door enkelen voortgebracht, en naar het schijnt zelfs die van oude sigarenkistjes." Jawel!

Veruit de heerlijkste geur die ik ken, verspreidt onze bekendste zwervende vlinder, de atalanta. Deze draagt een moeilijk te beschrijven zoet, zwaar, welhaast bedwelmend parfum met zich mee. Maar alleen levende, 'dagverse' exemplaren hebben de kenmerkende, voor velen helaas onbekende geur. Opgeprikt ruiken ze naar niks. Het heeft dus geen zin series atalanta's om zeep te helpen en in een kistje te stop-

pen, om blijvend van de geur te kunnen genieten.

Over zeep gesproken: een ervaren vlinderkweker stuurde me een foto van het mannetje van de doodshoofdvlinder, waarop een soort veertje onder de voorvleugel is te zien. En daar ruikt het naar zeepsop. De oksels van de grootste zwerver onder onze vlinders blijken dus een frisse geur te verspreiden.

Sigaren zijn langzamerhand verleden tijd. De Elisabeth Bas-fabriek uit Boxtel is niet meer. Wat voor afbeelding draagt een sigarenbandje tegenwoordig, in plaats van griezeltje Eli B.? Een doodskop met vermanende tekst? Toch eens aan buurman vragen. Als ik hem weer zie.

Tekst:
René Marcelis
Tekening:
Kees Verbeek